

УДК 811.161.3'373.7

А. М. Сталярова

Кандыдат філалагічных навук, выкладчык кафедры замежных моў і МВЗМ,
УА «Мазырскі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт імя І. П. Шамякіна»,
г. Мазыр, Рэспубліка Беларусь

РЭАЛІЗАЦЫЯ КАМУНІКАТЫЎНА-ПРАГМАТЫЧНАГА ПАТЭНЦЫЯЛУ НЕАФРАЗЕМ У ТЭКСТАХ СМІ

У артыкуле разглядаюцца новыя фразеалагічныя адзінкі, адабраныя аўтарам з газеты «Звязда» – найбуйнейшага беларускамоўнага друкаванага выдання. Падкрэсліваецца актуальнасць абранай тэматыкі, якая адпавядае антрапацэнтрычнай парадыгме лінгвістычных даследаванняў. Выдзелены шэраг асаблівасцей неафразем, якія спрыяюць рэалізацыі камунікатыўна-прагматычных інтэнцыў; прааналізаваны кантэксты з ілюстратыўным матэрыялам. Робіцца выснова аб высокай прагматычнай каштоўнасці неафразем.

Ключавыя словы: фразеалогія, неафразема, прагматыка, камунікатыўна-прагматычны патэнцыял, інтэнцыя аўтара, вобразнасць, экспрэсіўнасць, канатацыя, тэкст СМІ.

Уводзіны

Антрапацэнтрычная парадыгма, якая стала дамінуючай у лінгвістычных даследаваннях нашага часу, актуалізавала вывучэнне прагматычных функцый моўных адзінак розных узроўняў. Пад прагматыкай разумеецца «замацаванае ў моўнай адзінцы (лексеме, афіксе, граме, сінтаксічнай канструкцыі) стаўленне таго, хто гаворыць: 1) да рэчаіснасці; 2) да зместу паведамлення; 3) да адрасата» [1, с. 136]. Прагматыка «вывучае паводзіны знакаў у рэальных працэсах камунікацыі» [2, с. 21], «адносіны паміж моўнымі адзінкамі і ўмовамі іх ужывання ў вызначанай камунікатыўна-прагматычнай прасторы, у якой узаемадзеіваюць адпраўнік (адрасант) і атрымальнік (адрасат) тэксту» [3, с. 3].

Аналізуючы прагматыку тэксту, У. М. Камісараў піша, што любы тэкст камунікатыўны ў тым сэнсе, што ў ім перадаецца інфармацыя ад камунікатара да рэцэптара, прычым яна носіць дваякі характар: 1) інтэлектуальны (тэкст – толькі крыніца ведаў); 2) эмацыянальны (інфармацыя выклікае разнастайныя пачуцці, стымулюе да дзеяння). «Здольнасць тэксту выконваць падобны камунікатыўны эффект, выклікаць у рэцэптара прагматычныя адносіны да інфармацыі, інакш кажучы, ажыццяўляць прагматычнае ўздзеянне на атрымальніка інфармацыі, называецца прагматычным аспектам або прагматычным патэнцыялам (прагматыкай) тэксту» [4, с. 209]. Падкрэсліваецца, што «прагматычны патэнцыял тэксту з'яўляецца вынікам выбару камунікатарам зместу паведамлення і спосабу яго моўнага выражэння» [4, с. 209].

Камунікатыўна-прагматычныя функцыі фразеалагічных адзінак даследуюцца ў працах В. М. Макіенка, М. Ф. Алефірэнка, Н. Д. Аруцонавай, М. Л. Каўшовай, У. І. Карасіка, Ю. С. Сцяпанова, М. У. Бізюкова і інш. У цэнтры нашай увагі – неафразема як сродак моўнага выражэння інтэнцыі аўтара, яе «матэрыяльная абалонка». Пад неафраземай мы разумеем паасобнааформленае спалучэнне слоў, якое характарызуецца цэласнасцю значэння, семантычнымі пераўтварэннямі, навізнай формы і/або зместу, адсутнасцю фіксацыі ў фразеалагічных слоўніках беларускай мовы да доследнага перыяду (2000–2022 гг.). Грунтуючыся на дэфініцыі, дадзенай У. М. Камісаравым, мы называем прагматычным патэнцыялам неафразем іх здольнасць ажыццяўляць уздзеянне на атрымальніка інфармацыі, выклікаючы пэўную эмацыянальную рэакцыю.

Высокі прагматычны патэнцыял неафразем абумоўлены іх структурна-семантычнымі асаблівасцямі. К. Ю. Белазёрава называе асноўнымі прагматычнымі параметрамі фразеалагізмаў іх экспрэсіўнасць, канцэптуальнасць і падтэкставую інфармацыю [5, с. 93]. На думку А. Г. Панфілавай, асновай прагматычнага патэнцыялу фразеалагізмаў з'яўляюцца сродкі, якія ствараюць іх экспрэсію. Да іх аўтар адносіць вобразнасць, асаблівасці кампанентнага складу і сінтаксічнай структуры фразем [6, с. 305]. Я. І. Сіманенка лічыць, што камунікатыўна-прагматычны патэнцыял фразеалагічных адзінак вызначаецца іх «устойлівасцю ў мове і ўзнаўляльнасцю ў маўленні, магчымасцю семантычнай трансфармацыі (пераасэнсавання), а таксама структурнай лабільнасцю фразеалагічных адзінак, якія складаюцца больш чым з аднаго слова, ускладненых этнакультурнымі сэнсамі, якія валодаюць

раздзельнааформленаасцю, экспрэсіўнасцю і эмацыягеннасцю, здольнасцю да структурнай варыятыўнасці і індывідуальна-аўтарскім наватворам» [3, с. 10].

Наша мэта – вылучыць і прааналізаваць уласцівасці неафразем, якія спрыяюць рэалізацыі камунікатыўна-прагматычных інтэнцый аўтараў публікацый у тэкстах СМІ.

Метады і метадалогія даследавання

Метадалагічную аснову складаюць навуковыя працы ў галіне агульнай тэорыі фразеалогіі, фразеалагічнай семантыкі і прагматыкі.

Матэрыялам для даследавання паслужылі неафраземы сучаснай беларускай мовы, адабраныя аўтарам з публікацый на сайце газеты «Звязда», якая з’яўляецца найбуйнейшым беларускамоўным перыядычным выданнем Рэспублікі Беларусь. Пры адборы матэрыялу для даследавання выкарыстоўваўся метаад суцэльнай выбаркі, а пры аналізе матэрыялу – апісальны метаад, які ўключае ў сябе прыёмы інтэрпрэтацыі доследнага матэрыялу, кампанентны аналіз, кантэкстны аналіз.

Вынікі даследавання і іх абмеркаванне

Адной з найважнейшых уласцівасцей неафразем, якія ствараюць іх прагматычную нагруканасць, з’яўляецца вобразнасць. В. М. Макіенка вызначае яе як «здольнасць моўных адзінак ствараць наглядна-пачуццёвыя ўяўленні аб прадметах і з’явах рэчаіснасці» [7, с. 123]. Крыніцай узнікнення фразеалагічнага вобраза з’яўляецца значэнне пераменнага словазлучэння, падчас пераасэнсавання якога развіваецца фразеалагізм.

У аснове неафраземы *ўваходзіць у клінч* – свабоднае словазлучэнне, звязанае са светам спорту. У боксе клінч – гэта забаронены прыём, сітуацыя, калі супернікі ўтрымліваюць адзін аднаго, што не дае працягнуць бой. У аснове вобраза, такім чынам, – супрацьстаянне двух моцных супернікаў, дзе далейшыя дзеянні блакуюцца з абодвух бакоў. Пераасэнсаванне сітуацыі прыводзіць да пераносу значэння з вобласці спорту на любы тупіковы стан спраў:

Ліза і яе найўнае ўспрыманне вёскі ўваходзіць у клінч з Уладзімірам Субатам – гэта вопытны журналіст, мэтр, які глыбока ведае тэму і які дастаткова жорстка «троліць» прыгоды гарадской дзяўчынкі (Звязда, 01.11.2018).

З аднаго боку, выкарыстанне неафраземы ў дадзеным кантэксце спрыяе непасрэдна перадачы інфармацыі ад аўтара да чытача, г. зн. мы даведваемся пра канфлікт паміж дзеючымі асобамі. З іншага боку, неафразема, кампаненты семнай структуры якой заснаваны на сітуацыі, што яе матывуе (спорт, бокс, агрэсія, барацьба, напал эмоцый, напружанне), дазваляе аўтару ўзбагаціць тэкст і перадаць чытачу эмацыйную насычанасць сюжэту.

Вобразнасць спараджае экспрэсіўнасць моўных сродкаў. Паводле вызначэння А. У. Куніна, «экспрэсіўнасць – гэта абумоўленыя вобразнасцю, інтэнсіўнасцю або эматыўнасцю выразна-ўяўленчыя якасці слова або фразеалагізма» [8, с. 93]. Ствараючы вобраз той ці іншай сітуацыі, неафраземы ўяўляюць сабой выразныя сродкі, якія спрыяюць больш глыбокаму ўспрыманню інфармацыі. Як адзінкі другой намінацыі яны не толькі аднаўляюць вобраз сітуацыі, якая легла ў аснову фразеалагізма, але і актуалізуюць дадатковыя значэнні, канатацыі, звязаныя з пераасэнсаваннем сітуацыі-прадмета ў суб’ектыўнай свядомасці аўтара і ўзмоцненыя ўсвядомленай інтэнцыяй, накіраванай на ўздзеянне на адрасата.

Суб’ектыўнае і аб’ектыўнае ў прагматычным выкарыстанні неафразем непарыўна звязаныя. Выбіраючы пэўную аб’ектыўна існуючую або ўяўную сітуацыю для пераасэнсавання, аўтар абаліраецца на сваё бачанне таго, што адбываецца, сваю суб’ектыўную ацэнку і свой эмацыйны водгук, які ўзнікае пры рэакцыі на дадзеную сітуацыю. Увесь гэты комплекс суб’ектыўных адчуванняў перадаецца ў канатацыі і ў выпадку паспяховага выканання камунікатыўна-прагматычных інтэнцый без скажэння ўспрымаецца адрасатам. Ш. Балі ў «Французскай стылістыцы» ў 1951 г. адзначыў, што той, хто нешта распавядае, «амаль заўсёды імкнецца данесці да слухача і навязаць яму не столькі лагічны змест думкі, колькі яе суб’ектыўны бок» [9, с. 331], пры гэтым яго гледжанне ўяўляецца яму цалкам аб’ектыўным. «Таму як у карціне мастака або ў малюнку, акрамя думкі, перадаецца настрой, так і ў большасці фразеалагізмаў, якія захавалі вобразнасць, перадаюцца пачуцці, настрой, экспрэсіўная ацэнка прадмета думкі, якія суадносяцца ў маўленні з экспрэсіяй усяго выказвання» [10, с. 204], – слушна заўважае даследчык А. А. Маладых.

Прамае значэнне выразу *прастрэльвацца з усіх бакоў* дазваляе ўявіць наступны вобраз: адкрытая, роўная прастора, дзе ў выпадку ўзброенага канфлікту нельга знайсці сховішча – яна ніяк не абаронена. Асноўная характарыстыка такой сітуацыі – неабароненасць, ўразлівасць, і менавіта

дадзеньня канатацыі акцэнтуюцца пры ўжыванні неафраземы *прастрэльваецца з усіх бакоў* 'знаходзіцца ва уразлівай сітуацыі, калі шкода можа быць нанесена адусюль':

«Мы ж знаходзімся ў такім становішчы, што нам і ад саюзнікаў дастаецца, і ад супернікаў (ці ворагаў, як мы называлі). І ў гэтым плане Беларусь *прастрэльваецца з усіх бакоў*», – заявіў лідар краіны (Звязда, 21.11.2018).

Да асноўнага значэння неафраземы далучаецца ацэначнае, якое хай і не з'яўляецца экспліцытна выяўленым, але дакладна разумеецца ў кантэксце артыкула (*прастрэльваецца з усіх бакоў* → і ад саюзнікаў дастаецца, і ад супернікаў).

Дарэчы, неафраземы, матываваныя агрэсіўнымі паводзінамі, ваеннымі дзеяннямі даволі часта сустракаюцца ў прааналізаваных намі тэкстах, што яшчэ раз сведчыць аб запатрабаванасці менавіта эмацыянальна насычаных адзінак, што могуць выконваць інфармацыйную функцыю непарыўна з экспрэсіўнай (*трапіць пад абстрэл, будаваць лінію абароны, страляць у чагу*). У публіцыстыцы выкарыстанне такіх вобразных выразаў падпарадкоўваецца прагматычным інтэнцыям аўтара, які транслюе сваё бачанне сітуацыі і сваю ацэнку таго, што адбываецца, чытачу, узмацняе эффект уздзеяння інфармацыі з дапамогай адэкватнага пастаўленым камунікатыўным задачам і актуальнага фразеалагічнага матэрыялу.

Раздзельнааформленасць неафразем дазваляе мэтанакіравана ўздзейнічаць на іх структуру і мадыфікаваць яе, «прыстасоўваючы традыцыйную форму і змест да якой-небудзь сітуацыі або з'явы сучаснасці» [11, с. 37], і такім чынам дамагацца дасягнення патрэбнага аўтару камунікатыўна-прагматычнага эфекту.

У сітуацыі, калі «распачынаецца складаная, клопатная ці непрыемая справа» [12, с. 569], ужываецца фразеалагізм *каша заварылася*. Калі з гэтай сітуацыі шукаюць выйсце, кажуць *расхлёбваць кашу*. Магчымасць змяняць структурныя кампаненты прывяла да ўзнікнення выразу *расхлёбваць бруд* 'разбірацца ў праблемнай сітуацыі, вырашаць яе':

Прэзідэнт адзначыў, што часам з-за няўмення чыноўнікаў пракаментываць нейкую праблемную сітуацыю гэта даводзіцца рабіць на чале дзяржавы, каб «расхлёбваць гэты бруд» (Звязда, 09.04.2018).

У прагматычных мэтах зменены кампанентны склад фраземы, і атрыманы выраз адрозніваецца ад зыходнага больш высокай экспрэсіўнасцю і адметным адмоўным ацэначным значэннем, чаму спрыяе ўжыванне лексемы *бруд*. Яе негатыўныя канатацыі ўзмацняюць агульны прагматычны эфект неафраземы.

У цэлым, магчымасці вар'ятыўнасці неафразем шырока ўжываюцца аўтарамі публікацый. У некаторых выпадках кампанент існуючых вядомых фразеалагізмаў замяняецца на больш актуальны, сучасны, што не прыводзіць да зменаў у семантыцы. Так, напрыклад, намі быў адзначаны варыянт *патэнтаваць ровар* ад існуючага фразеалагізма *вынаходзіць ровар*:

Перш чым назваць сябе паэтам, трэба праглынуць усю рускую паэзію і, пажадана, часткова сусветную. Будзе дзіўна, калі цяпер нейкі вынаходнік запатэнтвуе ровар. Калі пішааш вершы, нічога не прачытайшы, ты патэнттуеш ровар (Звязда, 18.02.2021).

У неафраземах *пазл складваецца / пасьянс складваецца* таксама адзначаецца структурная вар'ятыўнасць, якая выкарыстоўваецца аўтарамі для больш эфектыўнага ўздзеяння на чытача ў межах пэўнага кантэксту.

Яшчэ адным сродкам, які дазваляе ўзмацніць прагматычную каштоўнасць неафразем, з'яўляецца другасная транспазіцыя (Ю. А. Гваздароў), ці другасны фраземасеміёзіс (М. Ф. Алефірэнка). Пад ім разумеецца «ўтварэнне новай фразеалагічнай адзінкі на базе іншай фразеалагічнай адзінкі гэтай жа мовы» [13, с. 91]. Пры першаснай транспазіцыі фразеалагізм матываваны свабодным словазлучэннем, яго вобразнасць – вынік сумяшчэння прамога і фразеалагічнага значэнняў. Пры другаснай транспазіцыі адбываецца пераасэнсаванне фразеалагізма-прататыпа, у выніку чаго вобразнасць атрыманай неафраземы ўзмацняецца, узбагачаецца дадатковымі карцінамі і канатацыямі.

Фразема *выпадаць у асадак* адлюстравана ў фразеалагічным слоўніку І. Я. Лепшава ў двух значэннях: 1) 'празмерна здзіўляцца, востра рэагуючы на што-н. недарэчнае, дзіўнае, смешнае', 2) 'цярпець крах' [12, с. 251]. У маўленні часцей фіксуецца першае значэнне, якое апісвае эмацыянальны стан чалавека:

Сябры, убачыўшы малага жывым (а яны ўжо і «развіталіся»!), што называецца, выпалі ў асадак, а потым, пачуўшы, як і што там было, вырашылі... адпомсціць (Звязда, 26.07.2018).

Аднак асновай для другаснай транспазіцыі стала другое значэнне фраземы. У хімічных рэакцыях, дзе з дапамогай адпаведных рэагентаў праводзіцца ачыстка складанага рэчыва ад пры-

мешак, нерастваральны кампанент у выніку выпадае ў асадак. Яго можна выдаліць і атрымаць вычышчанае рэчыва. У такіх рэакцыях асадак – толькі пабочны прадукт, нешта другараднае, непатрэбнае. На аснове дадзенай сітуацыі развілася фразема *выпадаць у асадак* ‘цярпець крах’. Сема непатрэбнасці, няўдачы, страты чаго-небудзь акцэнтавалася пры другаснай транспазіцыі:

*Мая знаёмая з Германіі кажа, што мастакі, як, уласна, і музыкі, і тэатральныя дзеячы, увозуле **выпалі ў асадак** – іх не купляюць, нікуды не запрашаюць* (Звязда, 26.06.2020).

Неафразема тут мае значэнне ‘стаць забытым, непатрэбным; страціць актуальнасць’. Экспрэсіўнасць інтэнсіфікуецца за кошт таго, што гаворка ідзе не пра неадусаўлёную субстанцыю, а пра людзей, патрэбнасць і важнасць якіх перасталі быць значнымі. Інтэнцыя аўтара заключаецца менавіта ў акцэнтаванні змяненняў у статусе, рэзкіх і засмучальных для тых, хто іх перажывае.

Фразема *злавіць паравоз* паходзіць з аўтамабільнага слэнга і выкарыстоўваецца ў сітуацыях, калі ў дарожнае здарэнне трапляе спачатку адна машына, а ў яе па інэрцыі ўразаюцца некалькі наступных. Вобраз паравоза тут атаясамліваецца з машынай, вінаватай у ДТЗ, а астатнія, якія трапілі ў аварыю з-за яе рэзкага прыпынку, – вагоны. У выніку пераасэнсавання дадзенага вобраза з’явілася фразема са значэннем ‘выклікаць апладысменты, якія, пачаўшыся, усё ніяк не змаўкаюць’.

Каманда факультэта прыкладной матэматыкі і інфарматыкі БДУ «Дзеці Цьюрынга» не толькі здолела прабіцца ў Вышэйшую лігу Клуба вясёлых і знаходлівых, але і літаральна «парвала залу» ў сваёй першай гульні, здзейсніўшы мару многіх КВЗэшнікаў, – «злавіць паравоз» – доўгія авацыі, якія не спыняюцца, а толькі нарошчваюць тэмп (Звязда, 12.03.2020).

Асацыяцыі з рухаючай сілай і рухомымі аб’ектамі ў дадзеным выпадку лагічныя, аднак без тлумачэння аўтара неафразема мае мала шанцаў на адэкватнае разуменне чытачом. Таму ўсякая новая адзінка, якая ўводзіцца ў тэкст, ацэньваецца аўтарам з пункту гледжання здольнасці чытача вывесці яе значэнне і пры неабходнасці тлумачыцца непасрэдна пры яе ўжыванні. Дадзены падыход неабходны для дасягнення камунікатыўна-прагматычных інтэнцый аўтара.

Пры аналізе прагматычнага патэнцыялу неафразем неабходна ўлічваць фактар рэцыпіента, атрымальніка інфармацыі як абавязковага ўдзельніка інфармацыйнага ўзаемадзеяння, бо толькі тады неабходны прагматычны эффект будзе дасягнуты, калі чытач зразумее ўсё, пра што піша аўтар. Адзначым, што часцей фраземы, і неафраземы ў тым ліку, выкарыстоўваюцца для палягчэння разумення складаных рэчаў, а не для ўскладнення структуры тэксту і яго ўспрымання. Прыклад таго, як доктар тлумачыць прычыны ўзнікнення астмы, выкарыстоўваючы даступны лексічны і фразеалагічны матэрыял:

*Калі казаць пра псіхалагічныя прычыны ўзнікнення гэтай хваробы, то імі прынята лічыць немагчымасць чалавека «**дыхаць на поўныя грудзі**». Часта астма прыходзіць тады, калі наша жыццёвая сітуацыя складаецца такім чынам, што мы шукаем і не знаходзім «**аддушныя**», жывём у «цяжкай прыгнятальнай атмасферы», не атрымліваючы «**глытка свежага паветра**», – тлумачыць урач.*

*Спусковым механізмам развіцця гэтага захворвання можа паслужыць і неспрыяльная абстаноўка на рабоце, дзе, як нам здаецца, нам «**перакрываюць кісларод**». Ці, напрыклад, сітуацыя, калі дакучлівыя далнія сваякі, якія пераехалі быццам бы на кароткі час, трывала асталеўваюцца ў нашай кватэры – так, што «**не прадыхнуць**». Праблемы з дыханнем узнікаюць і ў людзей, блізкія якіх літаральна «**душаць**» іх сваім клопатам, асабліва ў дзяцей, чые бацькі занадта моцна «**сціскаюць іх у сваіх абдымках**». Псіхааналітыкі лічаць, што ў такіх людзей ёсць праблема з адстойваннем сваіх меж і забаронай на выражэнне злосці і агрэсіі* (Звязда, 12.05.2020).

Дадзены тэкст накіраваны на шырокую чытацкую аўдыторыю, якая не звязана з медыцынай і не валодае медыцынскай тэрміналогіяй. Складаныя тэрміны тут заменены фраземамі, тыя, у сваю чаргу, вылучаны двукоссямі – гэта спрыяе атрымманню станоўчага прагматычнага эфекту і паспяховай камунікацыі ў сітуацыі «аўтар – чытач».

Заклучэнне

Семантычныя і структурныя асаблівасці неафразем, іх здольнасць паведамляць дадатковую экспрэсіўную, ацэначную інфармацыю за кошт канататыўнага кампанента значэння робяць іх важным сродкам для перадачы камунікатыўна-прагматычных інтэнцый аўтара. Прагматычны патэнцыял неафразем абумоўлены такімі іх ўласцівасцямі, як вобразнасць, экспрэсіўнасць, ацэначнасць, структурная раздільнаафармленасць, і, як вынік, здольнасць да трансфармацый, варыятыўнасці. Паспяхова рэалізацыя прагматычных магчымасцяў неафразем залежыць як ад умення аўтара выкарыстоўваць іх у тэксце для дасягнення сваіх інтэнцый, так і ад індывідуальных асаблівасцей чытача.

СПІС АСНОЎНЫХ КРЫНІЦ

1. Апресян, Ю. Д. Избранные труды : в 2 т. / Ю. Д. Апресян. – М. : Шк. «Яз. рус. культуры», 1995. – Т. 2 : Интегральное описание языка и системная лексикография. – 767 с. – (Язык. Семиотика. Культура).
2. Арутюнова, Н. Д. Истоки, проблемы и категории прагматики / Н. Д. Арутюнова, Е. В. Падучева // Новое в зарубежной лингвистике / сост. и вступ. ст. Н. Д. Арутюновой, Е. В. Падучевой; общ. ред. Е. В. Падучевой. – М., 1985. – Вып. XVI : Лингвистическая прагматика. – С. 3–42.
3. Симоненко, Е. И. Прагматический потенциал фразеологизмов в ценностно-смысловом пространстве художественного дискурса : на материале русской литературы XIX–XXI веков : автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10.02.01 / Е. И. Симоненко ; Белгород. гос. нац. исслед. ун-т. – Белгород, 2013. – 19 с.
4. Комиссаров, В. Н. Теория перевода: (лингвистические аспекты) : учеб. для ин-тов и фак. иностр. яз. / В. Н. Комиссаров. – М. : Высш. шк., 1990. – 253 с.
5. Белозерова, Е. Ю. Реализация прагматической функции фразеологизмов в художественном тексте / Е. Ю. Белозерова // Вестн. Волгогр. гос. ун-та. Сер. 2, Языкознание. – 2015. – № 3 (27). – С. 92–95.
6. Панфилова, Е. Г. Прагматика номинативных фразеологизмов разной частеречной принадлежности : (на материале русского, белорусского и немецкого языков) / Е. Г. Панфилова // Филол. науки. Вопр. теории и практики. – 2019. – Т. 12, № 3. – С. 305–309.
7. Мокиенко, В. М. Славянская фразеология : учеб. пособие для вузов по спец. «Рус. яз. и лит.» / В. М. Мокиенко. – 2-е изд., испр. и доп. – М. : Высш. шк., 1989. – 287 с.
8. Кунин, А. В. Курс фразеологии современного английского языка : учеб. для ин-тов и фак. иностр. яз. / А. В. Кунин. – 2-е изд., перераб. – М. : Высш. шк. ; Дубна : Феникс, 1996. – 381 с.
9. Балли, Ш. Французская стилистика / Ш. Балли ; пер. с фр. К. А. Долинина ; вступ. ст. Р. А. Будагова ; под ред. Е. Г. Эткинда. – 2-е изд., стер. – М. : Эдиториал УРСС, 2001. – 393 с. – (Лингвистическое наследие XX века).
10. Молодых, Е. А. Коммуникативно-прагматическая роль фразеологизмов при трансляции языковой картины мира В. Скотта / Е. А. Молодых // Вестн. Воронеж. гос. ун-та. Сер. Лингвистика и межкультурная коммуникация. – 2010. – № 2. – С. 204–209.
11. Лазарева, Е. И. Коммуникативно-прагматический потенциал фразеологизмов-пословиц / Е. И. Лазарева // Современный немецкий язык: лексикон – коммуникация – текст : сб. науч. тр. / Моск. гос. лингв. ун-т ; редкол.: И. Г. Ольшанский (отв. ред.) [и др.]. – М., 1994. – Вып. 424. – С. 33–42.
12. Лепешаў, І. Я. Слоўнік фразеалагізмаў беларускай мовы : у 2 т. / І. Я. Лепешаў. – Мінск : БелЭн, 2008. – Т. 1 : А–Л. – 669 с.
13. Гвоздарев, Ю. А. Основы русского фразообразования / Ю. А. Гвоздарев. – 2-е изд., испр. и доп. – Ростов н/Д : Логос, 2010. – 246 с.

Паступіў у рэдакцыю 30.08.2023

E-mail: matveus2005@mail.ru

A. M. Stalyarova

REALIZATION OF THE COMMUNICATIVE AND PRAGMATIC POTENTIAL
OF NEOPHRASEMES IN MASS MEDIA TEXTS

The article examines new phraseological units selected by the author from the newspaper “Zvezda”, the largest Belarusian-language printed edition. The relevance of the chosen topic corresponding to the anthropocentric paradigm of linguistic research is emphasized. A number of features of neophrasemes affecting the realization of the author's communicative and pragmatic intentions are highlighted; contexts containing illustrative material are analyzed. The conclusion is made about the high pragmatic value of neophrasemes.

Keywords: phraseology, neophraseme, pragmatics, communicative and pragmatic potential, author's intention, imagery, expressiveness, connotation, mass media text.